

Снежана Зечевић¹⁸

Филозофски факултет у Приштини – Косовска Митровица

УПОТРЕБА ЦРТАНИХ ФИЛМОВА, ПЕСАМА И ПОКРЕТА КАО СТИМУЛУСА ЗА ИЗРАЖАВАЊЕ КРЕАТИВНОСТИ У ПИСАЊУ У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Апстракт: Употреба новина и савремених наставних средстава у учионици надахњује рад ученика и наставника, али нове технологије нису саме по себи довољне да би се подстакла креативност. Наставници су ти који организују нове облике сарадње, пропагирају нове друштвене односе и форме образовне праксе који подижу дечје способности на виши ниво. Циљ овог рада је представљање неких нових начина за развој вештине писања која је саставни део сваког језика. Истраживање је спроведено са децом узраста 9-10 година тако што је истакнут значај улоге цртаних филмова, песама и покрета као стимулуса за изражавање креативности у писању у настави енглеског језика. За потребе рада су коришћене експериментална, дескриптивна, компаративна и аналитичка метода. Резултати су потврдили претпоставке о доприносу нових техника писања бољим резултатима, развоју вештине писања, повећању степена креативности и развоју комуникативних способности код ученика узраста 9-10 година.

Кључне речи: креативност, учење језика, вештина писања, цртани филмови, песме, покрет

УВОДНИ ДЕО

Данас постоји опште прихваћено схватање да је начин живота у савременом друштву резултат утицаја епохе глобализације, а као један од резултата овог неминовног процеса је статус енглеског језика као глобалног. Због велике распрострањености широм планете као и због његове заступљености у скоро свим људским делатностима, постао је *lingua franca* те се стога сматра неизоставним средством комуникације у 21. веку. Енглески језик је саставни предмет свих школских програма у Србији почев од основног образовања где се учи од првог разреда када и почиње његово усвајање као страног језика. Врло је важно да деца на раном узрасту не

¹⁸ snezzanaz@yahoo.com

схвате учење енглеског као присилну обавезу. Потребно је да пре свега заволе овај страни језик, покажу знатно интересовање за његовим усавршавањем као и додатну мотивацију за залагањем и учешћем у наставним активностима на часовима. Методика наставе енглеског језика је данас веома актуелна научна област која се непрестано развија и све више популаризује из разлога неопходности учења овог језика. И поред богате “палете” разноврсних наставних средстава која су на располагању, улога наставника као организатора наставног процеса је неизоставна за реализацију истог. Он је тај који врши одабир наставних метода, техника, материјала, облика рада, одређује циљеве часа, и како налажу савремени трендови методике наставе енглеског језика, све у складу са потребама и интересовањима ученика. Потребно је да настава буде усмерена на развој ученика као личности и подстицање њихових интелектуалних и креативних способности које долазе до изражаја у самостално изведеним активностима.

У овом раду ће бити представљени неки нови начини рада са ученицима узраста 9-10 година где се испитује ефикасност несвакодневних приступа подучавању вештини писања на енглеском језику. Такође се показује улога цртаних филмова, песама и покрета као стимулуса за изражавање креативности у писању, важне особености сваке јединке која доприноси повећању мотивације и успеха у раду.

ТЕОРИЈЕ УЧЕЊА СТРАНОГ ЈЕЗИКА

Усвајање неких аспеката страног језика одвија се путем различитих развојних фаза, при чему се одређена обележја усвајају пре неких других. Зато се постављају питања колико су универзални ови развојни обрасци и да ли сви ученици уче тако што пролазе кроз исте фазе? Оно што је карактеристично за постизање успеха приликом овладавања страним језиком јесте улога развојних образаца, односно постојање раних фаза усвајања страног језика (Ellis 2003: 20-29). Тако на пример неки ученици страног језика, а посебно деца, имају тихи период – период ћутања, када не покушавају да кажу било шта, а могу много да науче само слушајући или читајући; ученици такође могу имати и периоде употребе поједностављених реченица, када им је тешко да користе дуге реченице те стога изостављају неке речи. Развојни обрасци тј. фазе приликом усвајања страног језика обележене су променљивошћу језика ученика, која је условљена различитим фазама развоја ученика. Лингвистички контекст је једна од ситуација где долази до промена у језику тако што ученици у једном контексту користе један облик, а у другом неке алтернативне облике. Друга врста контекста је ситуациони где се ученици другог језика понашају као говорници матерњег језика док говоре језик који уче; на пример када разговарају са пријатељима користе неформални језик (употребљавају, рецимо, колоквијалне изразе).

Психолингвистички контекст објашњава да ли ученици могу да планирају свој говор или неки текст који треба да напишу. Тако ученици, када им се најави нека вежба (говорна или писмена), дођу припремљени, већ су испланирали како ће написати нешто или о чему ће говорити. Поред наведених ситуација постоје и слободне варијације у језику када ученици могу да поједноставе употребу језика (Пример: *No look my card.* (уместо: *Don't look my card.*)) и последња развојна фаза је фосилизација (Ellis, 2003: 25-29) када неки ученици настављају да показују променљивост у језику који уче, на пример када је реч о употреби неких граматичких обележја. Многи престану да развијају или усавшавају знање страног језика иако нису достигли одговарајући ниво знања тог језика.

Систематски развој страног језика ученика се односи на ментални систем знања другог језика познатог као међујезик. Да би се приближило значење овог појма читаоцима, следи објашњење два различита приступа учењу страног језика. Бихејвиористичка теорија учења поистовећује учење језика са стварањем навика које настају када ученици одговарају на стимулусе из околине, а потом понављају одговоре како би их запамтили. Навика је веза између стимулуса и одговора, а учење се одвија када се ученици нађу у ситуацији да вежбају давање одговора на одређен стимулус. Када ученици имитирају моделе тачно употребљеног језика (стимулуса), примиће позитивну подршку ако тачно употребе језик, односно негативну ако не употребе тачно језик. На пример, ученици могу да чују реченицу *Give me a pencil!*, потом је и сами изговоре, а затим добију оловку јер су успешно остварили циљ комуникације. Бихејвиористи посвећују пажњу само ономе што што се непосредно може размотрити (на пример, инпут упућен ученику као и сам учеников аутпут¹⁹), а игноришу оно што се дешава у црној кутији учениковог ума (Ellis, 2003: 31).

Друга теорија је менталистичка теорија учења страног језика. Менталисте не интересује како околина утиче на учење, већ како унутрашње особности људског ума утичу на тај процес. Они тврде да само људска бића могу учити језик и да људски ум поседује способност за учење другог језика, тзв. наследни когнитивни систем (апарат) за усвајање језика²⁰. Та способност одређује усвајање језика, а инпут је потребан како би се активирао наследни когнитивни систем (апарат) за усвајање језика (Ellis, 2003: 32).

Након представљања два различита приступа учењу језика потребно је детаљније објаснити међујезик. Тај термин први је употребио Лери Селингер да би објаснио како ученици другог језика стварају лингвистички систем који се истовремено заснива на првом – матерњем језику ученика и разликује од њега, али и од циљног језика. Осим наведених начина усвајања језика, Род

¹⁹ Аутпут (output) је оно што ученици могу да произведу на страном језику који уче.

²⁰ Наследни когнитивни систем (апарат) за усвајање језика је термин познатији као LAD – *Language Acquisition Device*.

Елис (Ellis, 2003: 35) представља и компјутерски модел усвајања страног језика, истичући да је људски ум као компјутер. Ученик је изложен инпуту који пролази кроз два степена у којима се прво делови инпута смештају у краткотрајну меморију – интејк²¹, а потом се нешто из интејка смешта у дуготрајну меморију као знање страног језика. Процес одговоран за интејк и знање страног језика одвија се у црној кутији учениковог ума, где се ствара међујезик. На крају, ученик користи знање страног језика да би произвео говорни и писани аутпут – језик ученика. Оно што ученик изговори или напише такође се може користити као узорак језика из ког настаје интејк.

КОГНИТИВНЕ ОСОБИНЕ УЧЕНИКА УЗРАСТА 9-10 ГОДИНА

Планирање и реализација било које активности на часу захтева пре свега познавање когнитивних особина ученика. Постоји велики број студија и разматрања начина усвајања језика о којима је већ било речи, с тим што ће се у овом делу рада навести још нека схватања, али она која су везана за развој когнитивних особина ученика узраста 9-10 година. Виготски истиче значај утицаја одраслих на децу у процесу усвајања језика, али притом не занемарује индивидуу нити индивидуални когнитивни развој. Он дете посматра као социјалну јединку, а одрасле као посреднике између спољашњег света и деце где долази до неке врсте прелаза од ослањања на друге до независног деловања и мишљења (Cameron 2001: 6). Пијаже за разлику од Виготског заступа теорију према којој дете активно учи без ичије помоћи, окружено објектима око себе, а Брунер ставља акценат на језик као средство за когнитивни развој, а такође као и Виготски истиче улогу одраслих у пружању подршке деци приликом усвајања језика (Cameron 2001: 7-8).

Скот и Итреберг (Scott and Ytreberg, 1997: 3) су у књизи *Teaching English to Children* представиле карактеризацију ученика раног узраста при чему су за припаднике узраста 9 до 10 година навеле да имају како особине одраслих тако и особине детета. Пошто су погледи на свет деце овог узраста већ формиран, они поседују способност разликовања стварног и имагинарног света. Такође када је потребно, имају слободу да траже објашњење за ствари које им нису јасне, а увек су спремни и за сарадњу са другим ученицима. Познајући структуру њиховог матерњег језика, веома лако могу да усвоје и синтаксу других где треба имати у виду и утицај њиховог окружења, као и њихову емоционалну подлогу (Scott and Ytreberg, 1997: 3-5). Природа когнитивних особина ученика узраста 9-10 година не подразумева само усмени начин преношења знања, већ је при раду са таквом децом неопходна изузетна посвећеност наставника, примена разноврсног материјала попут

---

²¹ Интејк (intake) је језички материјал другог језика који су учесници уз помоћ пажње и когниције упаковали у своју меморију, односно покушавају да га претворе у део свог међујезика.

цртежа, предмета, музике, говора тела, мимике како би се активирала сва чула деце, и повећало њихово интересовање за учење енглеског језика. Да би учење текло спонтано попут усвајања матерњег језика, веома је битно створити природну атмосферу у учионици. Часови морају бити добро осмишљени и пажљиво организовани да би се одржала пажња деце и повећала њихова мотивисаност за учешћем у настави, зато што на раном узрасту деца имају кратку моћ концентрације. Применом разноврсних наставних техника, активности попут занимљивих песмица, прича, игара, различитих облика рада (рад у групи, рад у пару итд.) се ствара добра атмосфера и постиже успешна реализација наставног процеса чиме се доприноси и развоју осећаја заједништва и међусобне сарадње ученика, као и неговању љубави према учењу страног језика. Међутим и поред наведених заједничких особина карактеристичних за узраст деце 9-10 година, значајне су и индивидуалне разлике у процесу усвајања страног језика. Неке од најчешћих су социјални фактори који утичу на учење страног језика и развој међујезика, утицај личности ученика на степен узнемирености и њихове спремности да ризикују приликом употребе и учења страног језика, стилови учења, способност за учење језика и мотивација. А поред свега треба имати у виду и чињеницу да се људи разликују по томе што неки имају урођену способност за учење страних језика, која се делимично повезује и са општом интелигенцијом. Компоненте које чине ту способност су следеће: фонемска способност кодирања – способност препознавања гласова страног језика како би били лакше упамћени; способност за примену граматике – способност препознавања граматичких функција у реченици; индуктивна способност за учење језика - способност препознавања узорака сличности и везе између облика и значења; и способност учења напамет – способност формирања и памћења асоцијација између стимулуса (ово је битно за учење вокабулара) (Mitchell and Myles, 2004: 25).

ЗНАЧАЈ ВЕШТИНЕ ПИСАЊА ЗА УСВАЈАЊЕ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Писање је један од четири језичка процеса – вештина поред говора, читања и разумевања. Има улогу моћног организатора мишљења и схватања којим се одвија комуникација са одсутним саговорницима у простору и времену (Mallett, 2008: 351). У данашњем друштву људи морају имати развијену способност писања ради задовољења многих потреба те стога није изненађујуће што је учење вештине писања саставни део програма основног образовања. Међутим сам пут до постанка компетентног писца је веома захтеван тако да је деци потребна стручна и подстицајна подршка на том путу. Од седме године деца развијају поуздање као писци и писање постаје једна од примамљивих активности у школи. За узраст 9-10 година је врло битно да ученици знају сврху писања – зашто пишу, и коме пишу како би се

њихов уложен труд и рад исплатио. Улога наставника у развијању вештине писања на овом узрасту јесте пружање помоћи деци у развијању ауторског гласа, јер како и сам Доналд Грејвс каже глас је траг нас самих у писању – покретач процеса о коме се говори (Graves, 1983: 227).

Представљајући организацију процеса писања Триша Хеџ каже да је то сам акт, који је ускраћен мноштва изражајних средстава који су саставни део говора. Приликом писања писац не користи гестикулацију, говор тела, мимику лица, глас, акценат нити било какве знаке колебања приликом говора. За разлику од њега говорник може да повуче реч или да нешто мало боље разјасни или понови уколико саговорници то захтевају или нису сагласни са изнесеним мишљењем (Hedge 1997: 5).

Учење вештине писања на часовима енглеског се посматра као процес усвајања страног језика како би се усавршило писање нових структура или речи и олакшало њихово усвајање. Сам процес укључује састављање реченица, успостављање комуникације и исправљање. Писац пре свега треба да има неки план и да смисли шта жели да пренесе. Затим следи организовање мисли у параграфе које више пута читају, проверавају и допуњују. Наставници су ти који пружају помоћ у планирању како би деца међусобно разменила идеје и информације.

За успешни развој вештине писања неопходно је развити писменост у свим њеним облицима. Потребно је усвојити све четири језичке вештине: писање, читање, говор и разумевање. Да би ученици развили способност читања и писања треба да знају неколико ствари: препознавање слова, начин комбиновања слогова у грађењу речи и разумевање информација из текста и самог контекста. Две поменуте вештине су засноване на самом разумевању тако што ће читаоци разумети текст конструишући значење, док ће се писци потрудити да њихови читаоци схвате оно што они напишу. Процес писања подразумева мајсторство моторних способности за формирање писаних знакова и ортографског знања о начину комбиновања писаних симбола у речи поштујући правописна правила. Истичући разлику између писања и говора, Виготски је рекао да се говорни језик користи за представљање идеја и значења док се писани језик развио да би се представио говор (Cameron 2001: 126). За време писања деца се могу ослањати само на њихово претходно знање за разлику од реализације говора где могу добити много више помоћи од стране одраслих који познају дете и комуницирају са њим. Позната је чињеница да је деци раног узраста потребно више времена за писање реченица због кратке моћи концентрације и још увек неразвијене способности за писање дужих. Међутим ученици са десет година су већ развили моторне вештине и способност уочавања разлика између језика што је један од битних предуслова за писање у овом стадијуму. Постоји неколико корака за савладавање вештине писања које истиче Лин Кемерон: наставници треба да користе контекст са одређеним значењима и усмере пажњу ученика

на оно што се учи, да им представе примере и правила, омогуће вежбање њихове примене као и да пружи прилику ученицима да употребе знања и вештине у различитим смисаоним контекстима (Cameron 2001: 127).

Пре почетка изражавања креативности и слободе у писању, Скривенер наводи као предуслов потребу усвајања четири обавезна ступња писања путем којих се може усавршити ова вештина, а то су преписивање, попуњавање вежбања, писање на задату тему и самостално писање (Scrivener, 1994: 157). Он такође истиче и значај две карактеристике писања – прецизност и течност, показујући да је прецизност много заступљенија на почетном, а мање при завршним ступњевима док за течност у писању важи супротна ситуација (Scrivener 1994: 157).

КРЕАТИВНОСТ У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА

Под креативношћу се подразумева способност стварања нечег новог или смишљања неке оригиналне идеје. Креативна особа је она која превазилази сопствена знања и већ постојећа решења, проналазећи нове начине представљања људског искуства (Mallett, 2008: 73). Деца не могу изразити креативност на силу већ морају да достигну одређен ступањ у развоју када су способни да стварају неке нове слике у мислима. Суштина креативности јесте у способности употребе симбола за представање искуства о чему су говорили и Пијаже и Брунер истичући значај употребе симбола приликом размишљања и играња (Mallett, 2008: 73).

Деца увек желе да раде нешто узбудљиво и што је вредно приказивања публици, а посебно када је све то што се од њих тражи у складу са њиховим потребама и интересовањима и када до изражаја долази њихова машта и оригиналност. Да би изразили креативност, потребно је да се осећају сигурно без страха од прављења грешака, а наставници су они који имају важну улогу у стварању осећаја сигурности за спремност ризиковања и изражавања инвентивности. Креативно писање (такође познато као имагинативно, слободно, лично и интензивно писање) се повезује са моделом личног развоја подучавања енглеског језика из 1960-их и 1970-их (Mallett, 2008: 72). Почетна тачка за креативно писање је обично неки цртеж, драма, музика, прича, поезија, а могу да буду и стимулуси који захтевају одређено извођење као што су неки снимци – инсерти из филмова, емисија и др. Да би дечја креативност дошла до изражаја, потребно је да наставник у учионици помогне деци да нађу свој глас за изражавање осећања, мисли, идеја и помере границе моћи како би сам процес писања био спонтан и индивидуалан.

ЦИЉЕВИ И ХИПОТЕЗЕ

Циљ рада јесте да се покажу могући начини укључивања цртаних филмова, песама и покрета у наставне активности како би се активирале и

развиле креативне способности ученика, а самим тим и успех постигнутих резултата у настави енглеског језика.

Хипотезе:

- Примена нових техника писања у настави енглеског језика доприноси добрим резултатима знања енглеског језика код ученика.
- Примена нових техника писања у настави енглеског језика доприноси развијању вештине писања код ученика.
- Примена нових техника писања у настави енглеског језика доприноси развоју свих језичких вештина, а посебно комуникативних способности код ученика.
- Примена нових техника писања у настави енглеског језика доприноси активирању и развоју креативности код ученика.

МЕТОДЕ И ПЛАН ИСТРАЖИВАЊА

Квалитативни и лонгитудинални метод су коришћени за потребе овог рада како би се пратио рад ученика и развој вештине писања два месеца. Поред наведених заступљени су експериментални, дескриптивни, аналитички и компаративни метод чијом применом су добијени резултати који су бележени у дневник рада наставника. Такође су записивани сви коментари, промене у нивоу знања, у развоју вештине писања као и резултати упитника које су ученици попуњавали пре и после експеримента. За потребе рада су изабрана два одељења ученика основне школе „Сутјеска” у Рашки. Пре примене експерименталног метода извршена је провера знања језичких вештина тестовима, а потом су ученици подељени у групе истог или сличног састава. Након изједначавања примењен је експериментални метод у једном одељењу са цртаним филмовима, песмама и покретима као стимулусима за изражавање креативности у писању док се у другом одељењу настава одвијала према уобичајеном плану и програму.

ОПИС НАЧИНА РАДА СА УЧЕНИЦИМА И ТОК ИСТРАЖИВАЊА

За потребе овог рада већ поменути ступњеви за развој вештине писања, преписивање, попуњавање вежбања, писање на задату тему и самостално писање, су били заступљени на редовним часовима енглеског језика код ученика узраста 9-10 година у два одељења. Међутим ступањ самосталног писања је био заступљенији у једном од та два одељења. Рад ових ученика је праћен два месеца са циљем испитивања утицаја иновативних наставних средстава у изражавању креативности ученика. А да би се то реализовало, коришћени су цртани филмови и извођење песмица за децу уз музику на основу којих су они касније писали кратке приче и песмице у складу са

њиховим нивоом знања језика. Џин Витроу сматра да је најбољи приступ рада са ученицима када они сами нешто ураде и наводи неколико разлога за наведену тврдњу: пре свега чињеницу да ученици више воле када су активни учесници него када су пасивни посматрачи; ситуацију када ученици схвате начин употребе неких средстава за решавање проблема путем учења, њихово разумевање ће бити потпуније и задржаће оно што су научили; и трећи разлог је тај под којим се подразумева примена стеченог знања којим постају видљиве грешке и несавршеност учења како ученицима, а тако и самим наставницима (Withrow 1987: 2). Основна суштина свега је да су активно учешће и самостални рад приликом учења веома интересантни, ефикасни и да доприносе постизању успеха.

Неопходно је испоштовати потребе ученика, њихове предлоге и неке нове идеје, зато што су конкретно у овом случају, на узрасту 9-10 година, креативност и развијеност маште деце на највишем нивоу. Потребно је да ученици буду мотивисани и правилно усмерени како успех и задовољство у раду не би изостали. Ученици експерименталног одељења су били изложени стимулусима попут цртаних филмова, песама и покрета како би изразили креативност у писању. Имајући у виду социјални и психолошки развој деце узраста 9-10 година, њихов дотадашњи успех у учењу страног језика, ученици одељења у чији рад је био укључен овај експериментални фактор, су на часовима енглеског језика били подељени у мешовите групе из разлога што је заједничка сарадња битан чинилац који доприноси процесу учења језика. Облик рада у групама је добар начин за организацију рада у учионици зато што међусобна интеракција чланова групе омогућава ученицима да уче једни од других, али тако да бољи ученици помажу слабијима.

Пре почетка сваке активности писања ученици су имали одговарајућу припрему у виду приказивања кратких цртаних филмова у којима нема говора ликовима тако да је њихов задатак био да напишу причу на основу оног што су видели, као и неку врсту дијалога међу ликовима. Поред тога на неким часовима су имали задатак да наставе причу из цртаног филма са сопственим виђењем развоја даљих догађаја. Такође су имали прилику да учествују у извођењу многих енглеских песмица уз које постоје и одређена мелодија и кораци односно кореографија у којој се учествује тако да сваки покрет одговара смислу односно садржају песмице. На основу овакве врсте активности ученици су касније писали своје песмице уз које су осмишљавали кореографије. Из наведеног следи да су слика, покрет и звук били стимулуси за покретање стваралачке енергије чиме је дошла до изражаја креативност ученика која се огледа у њиховим писаним радовима. Кратке приче ученика су се завршавале са срећним крајем где добро побеђује зло, а песмице су биле састављене од њима познатих речи које су они комбиновали тако да се римују, и изводили уз самостално осмишљене покрете и мелодије. Тематика цртаних филмова је била у складу са годинама деце тако да је сасвим

нормално што су и дечје приче прожете сличним темама и мотивима. Након примене оваквих активности, група ученика са експерименталним фактором је показала веће интересовање за додатним активностима и усавршавањем знања из енглеског језика за разлику од контролне групе где су ученици били изложени уобичајеним активностима. За време писања дијалога, прича и песмица ученицима је пружена помоћ уколико је то било потребно и константно су добијали повратну информацију о ономе што су писали како не би били обесхрабрани. Увек је лакше проверавати писани материјал зато што је трајан и стално доступан чиме се утиче на самопоуздање ученика.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Већ је речено да су пре почетка примене слике, покрета и звука као стимулуса за изражавање креативности у писању ученици експерименталне и контролне групе попуњавали упитник где су изнели своје мишљење о писању на енглеском језику. Већина њих из обе групе је била сагласна са чињеницом да је теже писати него говорити на енглеском језику. Међутим након попуњавања другог упитника по завршетку примене нових начина за стимулацију писања, ученици контролне групе су имали приближно непромењено мишљење док је 75% ученика експерименталне групе мишљења да се ситуација променила. Уз додатну иновацију у настави ученици су усавршили вештину писања у складу са њиховим могућностима и сматрају да је лакше писати него говорити. Око 60% ученика је изјавило да имају проблема са писањем и да не вежбају много писање код куће. Након експеримента 78% ученика из експерименталне групе је сматрало да немају проблема са писањем док је 50% њих из контролне групе мишљења да и даље имају проблема са писањем. Скоро 85% ученика обе групе је пре увођења слике, покрета и звука учило енглески због оцене док је након попуњавања другог упитника 60% њих и даље имало оцену као главну мотивацију. Усавршавање комуникативних способности као циљ учења енглеског је приликом попуњавања првог упитника било заступљено код 70% ученика обе групе, а касније је вредност повећана на 75%. Око 90% ученика се пре експеримента изјаснило да би желели да имају помоћ наставника приликом писања и исто толико њих је изјавило да им је наставник увек на располагању. Поред наведених података веома је битна чињеница да су ученици изразили жељу за добијањем повратне информације од стране наставника о исправности написаног текста и да су показали спремност за учење на основу грешака што значи да ипак нису сасвим сигурни да уче само због оцена као што су се претходно изјаснили. Резултати другог упитника где се проверава задовољство ученика експерименталне групе применом цртаних филмова и игром уз песмице, радом у групама, писањем на основу наведених стимулуса, слободом изражавања креативности, нових измишљених садржаја дијалога, прича и песмица су

изузетно добри. Тиме се потврђује ефикасност нових техника и наставних средстава у настави за повећање мотивације као и задовољство ученика са учењем уз игру и песму.

На основу дневника наставника у којем су бележена сва запажања, оцене, достигнућа, промене у развоју вештине писања, степен креативности у писању, може се донети суд о успешности примене слике, звука и покрета за активирање креативности у писању. Због саме природе језичке вештине која се испитује у овом раду, наставник никада не може бити у потпуности објективан због написане садржине. Анализом резултата карактеристика општег развоја вештине писања долази се до закључка да су ученици експерименталне групе имали веће интересовање односно бољу мотивацију, бољи осећај за стил и осмишљавање нових идеја. Када је реч о процени посебних компоненти писања као што су граматичке вештине, организација садржине, избор вокабулара, сложеност реченичних структура, правопис, примена знакова интерпункције, и тачност у писању, просечне вредности оцена су више код ученика експерименталне групе. Такође степен креативности ученика који је стимулисан применом цртаних филмова и игром уз дечје песмице је знатно виши и израженији код групе ученика са експерименталним фактором. Добијеним подацима се само потврђују већ постављене претпоставке о позитивном утицају нових техника писања на резултате знања енглеског језика, изражавање креативности, усавршавању вештине писања која је повезана са осталим језичким вештинама и доприноси побољшању комуникативних способности ученика

ЗАКЉУЧАК

На основу резултата истраживања стиче се увид у неопходност примене иновативних техника у настави енглеског језика ради постизања бољих резултата ученика, повећања свих врста мотивације и развоја језичких вештина. Првенствено је потребно обратити пажњу на интересовања ученика и њихове когнитивне способности како би се наставне активности и материјал ускладили са њиховим могућностима. Као резултат узимања у обзир свега наведеног, укључивањем слике, покрета и звука у виду цртаних филмова и игара уз песмице, уследили су приказани резултати који су само потврдили већ наведене претпоставке. Употреба новина и савремених наставних средстава надахњује рад у учионици енергијом, али нове технологије нису саме по себи довољне да би се подстакла креативност. Наставници су ти који организују нове облике сарадње, пропагирају нове друштвене односе и форме образовне праксе који подижу дечје способности на виши ниво. Када се говори о креативним приступима учењу и подучавању никада се не може преценити допринос наставника. Они су задужени за неговање дечје креативности. Њихово планирање и осмишљавање наставе, способност да знају када и како да интервенишу и да усмеравају децу у

размишљању је оно што их чини посебним. Наставници морају и сами да наставе са учењем и да покажу страственост када су њихова интересовања у питању уколико желе да инспиришу младе. Потребно је да буду експерти у својој струци, а изнад свега да прихвате креативност као моћно оружје сваке образоване особе.

Прилог – **Табела 1.** – Дневник рада наставника

	одлично		добро		задовољавајуће		мање задовољавајуће		слабо	
	Екс. (%)	Кон. (%)	Екс. (%)	Кон. (%)	Екс. (%)	Кон. (%)	Екс. (%)	Кон. (%)	Екс. (%)	Кон. (%)
Општи развој писања										
Интересовање за писање	60	30	20	25	15	20	5	5	0	20
Развој мисли	60	30	15	10	20	25	5	30	0	5
Осећај за публику и стил	70	35	10	20	15	20	5	15	0	10
Посебне компоненте у писању (средња оцена)	5/4/3/2/1									
	експериментална група						контролна група			
Организација садржине (јасноћа, кохерентност, развој параграфа)	4,7						3,5			
Граматичке вештине	4						3,5			
Сложеност реченичних структура	3,75						3,5			
Употреба вокабулара	4,25						3,75			
Правопис	4						3,75			
Интерпункција	4,65						4			
Изглед рада (уредност, рукопис итд.)	4,65						3,5			
Тачност у писању	4,25						3			
Креативност у писању	4,7						3,75			

Литература

- Cameron, L. (2001): *Teaching Languages to Young Learners*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Ellis, R. (2003): *Second Language Acquisition*, New York, Oxford University Press.
- Graves, D. (1983): *Writing: Teachers and Children at Work*, Portsmouth, NH, Heinemann Educational Books.
- Hedge, T. (1997): *Writing*, Oxford, Oxford University Press.
- Клет (2012): *Универзални енглеско-српски речник*, Београд, Klett.
- Macmillan (2002): *Macmillan English Dictionary for Advanced Learners*, London, Macmillan Publisher Ltd.
- Mallett, M. (2008): *The Primary English Encyclopedia. The Heart of the Curriculum*, Oxon, Routledge.

- Mitchell, R. and Myles, F (2004): *Second Language Learning Theories*, London, Hodder Headline Group.
- Peterson, W (1995): *Developing Writing*, Washington, D.C., English Language Programs Division.
- Scott, W.A. and Ytreberg, L.H. (1997): *Teaching English to Children*, New York, Longman.
- Scrivener, J (1994): *Learning Teaching*, London, Macmillan Heinemann.
- Withrow, J (1987), *Effective Writing*, Cambridge, Cambridge University Press.

Литература која је коришћена у редовној настави са ученицима

- Heaton, B (1994): *English Study Dictionary*, London, Macmillan Press Ltd.
- Maidment, S and Roberts, L (2007): *Happy Street Activity Book 2*, Oxford, Oxford University Press
- Maidment, S and Roberts, L (2007): *Happy Street Class Book 2*, Oxford, Oxford University Press
- Roberts, L. (2007): *Happy Street Photocopy Master's Book 1*, Oxford, Oxford University Press.
- Roberts, L. (2007): *Happy Street Teacher's Master's Book 2*, Oxford, Oxford University Press.

Snezana Zecevic

Faculty of Philosophy Pristina – Kosovska Mitrovica

THE USE OF CARTOONS, SONGS AND MOVEMENT AS STIMULI FOR EXPRESSING CREATIVITY IN WRITING IN THE TEACHING OF ENGLISH LANGUAGE

Summary: *The use of innovations and modern teaching aids inspires work in the classroom with energy but new technologies are not able to activate creativity themselves. The teachers are those who organize new forms of collaboration, promote new social relationships and forms of educational practice that raise children's abilities onto a higher level. The aim of this paper is to present some new ways for developing the writing skill that every language is consisted of. The research was conducted among 9-10 year old children focusing on the role of cartoons, songs and movement as stimuli for expressing creativity in writing in the learning of English language. Experimental, descriptive, comparative and analytical methods were used for the requirements of this paper. The results confirmed the hypotheses related to the contribution of new techniques to better results, development of the writing skill, raising the level of creativity and the development of communicative abilities among 9-10 year old students.*

Key words: creativity, language learning, writing skill, cartoons, songs, movement.